

Mashinaikan anite petshitinahk
aimunnu utshimauat ka mamuituht
anite *Nations Unies* nenua
ut utipenitamunnua nutim innua

Mashinaikan anite petshitinahk aimunnu utshimauat ka mamuituht
anite *Nations Unies* nenua ut utipenitamunnua nutim innua

Utshimauat ka mamuituht, Nashatakanu neme nikan ka ashtakanit kie ka nashatakanit nete etashtet mashinaikanit Takuaikan nete *Nations Unies* mak tapuetatishunanu tshetshi netshenat tshishe-utshimauat nashatahk nenu etashtenit anite Takuaikanit,

Issishuenanu anitshenat nutim eshinniuhit innuat tapishkut itenitakushuat ashit kutaka innua, tapue-takannu nenu kenuenitahk innuat tshetshi ait itenitakushiht, tshetshi ait itenimitishuht mak tshetshi ishpitenimakaniht miam nenu eshi-uapamitishuht,

Issishuenanu ashit, kassinu etashiht innuat atshimakanuat, uitshieueat tshetshi etatu mishat matshetunanut ait eshinniunanut mak uenutishinanut anite etenitakushit auen mak e aitit, eukuannua innuat ukanuenitashunau ute assit,

Issishuenanu ashit minuat, kassinu neni ka itenitakaniht, eshi-takuaimatishunanut mak e aitatussenanut nenu nikan ka ashtaht etenimitishunanunit nutim etashinanut kie ma e peikussit auen, iashpatshishimuatsheht ait eshinniunanunit, ait e tshitapatakanit, ait eshinakushit auen, eshi-aiamiat kie ma ait eshinakuannit utaitun, upime an ui aneu auenua uakateu. Apu tapuenanut ne etenitakanit kie apu shutshishimakak nete kaueueshtakanit, tshi uepinakanu kie nasht apu kuishk^u itenitakuak ne essishuenanut,

Minuat nuitenau, anitshenat nutim innuat ka ui ashpatshishimuatsheht, utipenitamunau, atut tshipa ui matshi-tutuakanuat,

Mamitunenitamiueu ne eshinakuak, nenu nutim innuat mamu ka taht, eka ka minu-tutuakaniht shashish miam ka takushinniti mishtikushua, kakuseshiniti, ka utinaminiti utassiuaua, unatau-assiuaua kie eshi-takuannit anite tshekuannu, ekue eka tshi aitatusseht miam nakana ka aitiht, ekue eka tshi mishituepanitaht nenu eshinniuhit, etenitakushiht kie tshekuannu ua apashtaht,

Tshissenitakanu meshta-apatannit tshetshi ishpitenitakanniti kie uauitakanniti uinuau meshekut utipenitamunaua nutim innuat mamu ka taht, nete kenuenitahk anite eshi-tapishiniht utshishe-utshimau-atusseunuat, eshi-kanuenitashuht shuniat,

etenitakushiniti utinnimuaua kie etenitakuanniti utinnu-aitunuaua, eshi-aimiaht, utipatshimunuaua kie eshi-takuaimatishuht utinniunuat nenu ashit eshi-tipenitahk utassiuaua, unatau-assiuaua mak eshi-takuannit anite tshekuannu,

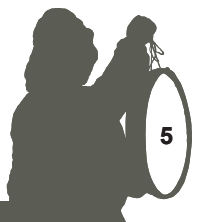
Tshissenitakanu ashit meshta-apatannit tshetshi ishpitenitakanniti kie uauitakanniti nutim innuat mamu ka taht utipenitamunaua ka mashinataikanniti nete tapuetatunit, nishtutatunit kie ait ka ishi-ueueshitunanut ashit anitshenat Tshishe-utshimauat,

Minuenitakannu nenu nutim innuat mamu ka taht etusseshtatishuht tshetshi minupannit nete utshishe-utshimau-atusseunuat, eshi-pitutepanitaht shunianu, eshinniuhit kie utinnu-aitunnuat tshetshi punipannit nenu uiakatakaniht kie mamananimakaniht mishue anite nenu e aitutuakaniht,

Tapuetakannu nenu tshe aiatinahk nutim innuat mamu ka taht, tshe aishpannit tshekuannu, uinuau katshitaukuht kie utassiuaua, assia kie eshi-takuanniti anite tshekuannu, tshika uitshikuat tshetshi shaputuepaniht kie shutshikapautahk umashinaikanitshuapuaua, utinnu-aitunnuaua kie ka aitiht nakana mak tshetshi minu-uauitahk nenu tshekuannu ua mishituepanitaht nenu eshi-pakushe-nitahk kie nenu tshekuannu ua apashtaht,

Tshissenitakuan ne ishpitenitakanikau tshissenitamuna, innu-aituna kie nenu ka aitatusseht innuat nete utat uitshieuea neni tshetshi minuat assi, tshetshi tepitau tutakanit mak tshetshi nakatuenitakaniht kie minu-aitutakanit,

Tshissinuatshitakannu nenu eshpish uitshiaushiht tshetshi tshiam inniunanunit, tshetshi eka takuanniti passikana nete utassiuat, unatau-assiuat kie anitshenat nutim innuat etaht, tshetshi minupannit anite shuniat kie innit mak e mishituepanitakaniht tshekuan, tshetshi nishtutatunanut kie uitsheukanihshtuakaniht kutakat auenitshenat kie mishue uetshipaniht innuat anite assit,

Tshissenitakuan ne tshitshue tiapuetuakaniht uikanishimuauat kie neni innu-assia tshetshi uinuau mamu takuaimatahk nenu tshishkutamatunnu, eshi-tshishkutamatshenanunit, kie eshi-tshissinuaimuakanniti kie minu-tutuakanniti utauassimuaua, miam ka ishi-kanuenitak tipenitamunnu ne auass,

Itenitakuana neni tipenitamuna ka mashinateti nete nishtutatunit, ka tapuetatunanut kie ma ka ueeshitunanut ashit anitshenat Tshishe-utshimauat kie innuat, nanikutini, mamitunenimiueua, ishpitenitakuana kie katshitaishemakana nete mishue eshpishat assi kie ishinakuana neni mishue assit tshetshi nukuaki,

Itenitakuana ashit neni nishtutatuna, ka ishi-tapuetatunanut kie kutak ashit ka ishi-ueeshitunanut, mak eshi-uitshi-atussemitunanut, eukuan an nikan tshe ui takuak nete uitshi-atussemitutau anitshenat nutim innuat etashiht kie Tshishe-utshimauat,

Uapatakanu anite ka mamuituht utshimauat utakuaikanuat, neme ka ishi-nishtutatunanut mishue eshpishat assi ne tepenitakanit ka pitukatakanit atushkan, tshe ishinniunanut kie innu-aituna(2), kie neme ka ishi-nishtutatunanut mishue eshpishat assi ne tepenitakanit neme ka ishi-unuipanit aimun kie nete eshi-tapuetakanit tshekuan inniunit kie tshishe-utshimau-atusseunit(2), mak anite ka patshitinahk aimunnu anitshenat ka mamuituht utshimauat mak ne atusseun ua tutakanit nete assit eshinikatet *Vienne*(3), kassinu anitshenat uitamuat meshta-apatannit, kassinu innua tshetshi takuaimatishuniti, tipenitamunnu kenuenitaminiti kie uinuau tshissenitahk tan tshe ishinakuannit utshishe-utshimau atusseunuau mak tan tshe ishi-mishituepanitaht atushkana tshetshi pitutepannit shunianu, tan tshe-ishinniuh mak tshe aitiht,

Tshissenitakanu ute mashinaikanit anite ka patshitinahk aimunnu utshimauat eka nita tshetshi ashpatshishimuatshenanut tshetshi utinakannit nenua nutim innuat mamu ka taht, muk^u ua ishinakuannit utipenitamunuau, uinuau ua takuaimatishuht, miam ka nashatakannit e aitinanunit nete mishue assinu eshpishanit,

Tapuetakanu ne eshinakuak ne nishtuapatakanniti utipenitamunuaua anitshenat nutim innuat mamu ka taht anite mashinaikanit ka patshitinahk aimunnu utshimauat, tshika minupanu etatu anite e uitsheutunanut kie e uitshi-atussemitunanut ashit Tshishe-utshimauat kie anitshenat nutim innuat etashiht, kanapue nashatakanu eshpanit anite ka ueeshitakannit, kuishk^u ka ishinniunanut, eshpitenitakanniti innu utipenitamuna, tshetshi eka ukaienimakanit kie tshiam ua tutuakanit,

Shutshiteieshkuakanuat Tshishe-utshimauat tshetshi nashatahk kie tshetshi tutahk nenu eshinakuannit kassinu tshekuannu ka katshitaukunniti nutim innua etashiniti miam ka ishi-nashatakannit nete mishue assit mak kanapua e tshitapatakanniti nenua innua utipenitamunuaua, tshetshi uitshi-atussemaht kie ka natu-tshissenimaht nenua innua ka uauinakanniti,

Tshissinuatshitakanu ne eshinakuak anite ka mitshetiht utshimauat tiapishiniht eshinikatakannit Mamuitun ka taht utshimauat eshpishat ume assi (*ONU*) mishanu utatusseun anite, kie uin an nikan tshe tat nete ua tshishpeuatakanniti nutim innuat utipenitamunuaua,

Tapuetakanu ne etashtet anite mashinaikanit nenu aimunnu ka patshitinahk utshimauat, ussi-tshekuan ne tshatshipannanut tshetshi nishtuapatakanit, tshetshi uapataniuenanut kie tshishpeuatakannit utipenitamunuaua kie eshi-kanuenitahk nutim innuat mak tshetshi mishituepanitakannit nenu tshekuannu etutahk iapatannit anite ka mamuitunniti utshimaua anite aitatusseunit,

Tshissenitakuan kie minuau naitenan anitshenat nutim innuat manakaniht nasht eka ukaienimakanit kassinu eshi-nishtuapatakannit utipenitamunuau mishue assit, mak anitshenat kassinu etashiht innuat kenuenitahk tipenitamuna mamu etaht kie eka nasht tshi upime eshtakannit anite utinniunuat, eitamatshiuht mak ua mishituepanitaht kassinu eshinuht uinuau ennuht,

Tshissenitakuan apu tapishkut ishinakuannit nenu eshinnuiht nutim innuat tatipan etaht nete ait assit uetshipaniht mak tshika ui tshitapatakannu nenu ait etenitakushiht muk^u anite ua utshipaniht mak tatipan eshitakuanniti utipatshimunuaua kie utinnu-aitunuaua,

Nasht nitapuetatishunan ume uatamat, umenu aimunnu ka petshitinahk ka mamuituht utshimauat anite mashinaikanit, nutim innua utipenitamunua, ne tshekuan tshe mashinataikanit nete enat, eukuan an tshipa ui nashatakanu ui uitshi-atussemitunanut kie ishpienimitunanut :

Ushkat ka ishi-patshitinakanit aimun

Anitshenat nutim innuat tipenimitishuat, mamu e taht kie ma e peikussiht, kie tshi kanuenitamuut nutim eshinakuanniti tipenitamuna innua ka minakaniti mak eka tshekuannu ka tshipishkakuniti, ka nish-tuapatakaniti nete Takuaikanit ka taht innuat mishue assinu eshpishanit, nete ashit ka nishtutapatakanit auen, innu, tepenitak(4) mak nete ka nishtuapatakaniti innuat utipenitamunuaua mishue assi eshpishat.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 2

Anitshenat innuat, nutim etashiht innuat kie auenitshenat, apu makupitakaniht kie tepitau itenitakushuat ashit kutaka auennua, mak apu tshika tshi, e innu-aititau, uakaienimakaniht e tshitapatakannit, anite uetshipanniht kie ma e innuht.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 3

Anitshenat innuat tapuetuakanuat tshetshi uetshit tshitapamitishuht. Nenu eshi-minakaniht tshetshi tutahk, uinuau tshissenitamuut tshe ishi-uinitishuht anite ka tshishe-utshimau-atussenanut mak uinuau uetshit aitutatishuat e mishituepanitaht utatusseunuau anite shunianu ua kanuenitamatisuht, eshinnuiht mak e innu-aitiht.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 4

Anitshenat nutim innuat etashiht, etusseshtatishuht tshetshi uinuau takuaimatishuht kie ma tipenimitishuht, tapuetakannu tshetshi tshitapamitishuht kie tshetshi uinuau aiatainahk e aitatusseht anite pitute utassiat kie tshetshi kanuenitahk shunianu tshetshi tutahk nenu ua itatusseht.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 5

Anitshenat nutim innuat etashiht kanuenitamuut tipenitamunnu tshetshi kanuenitahk kie shutshikaputaht nenua utatusseutshuapuaua, utshishe-utshimautshuapuaua, ukauueshtakanimuaua, eshipitutepanitaht shunianu utassiat, eshinnuiht kie ennu-aitiht, e kanuenitahk tipenitamunnu, naushunahk, tshetshi taht anite tshishe-utshimau-atusseunit, mishue ua pitutepanitakannit shunianu, eshinniununit kie e aitinanunit nete nikan tepenitakannit.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 6

Muk^u ua ishinakushit innu minakanu tshetshi naushunak tshe ishinnuiht.

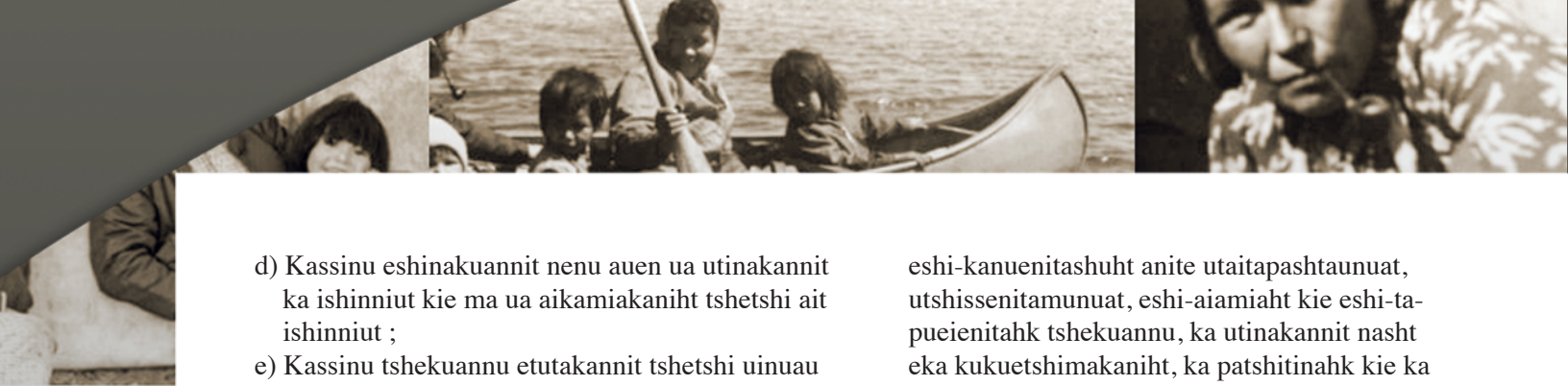
Ka ishi-patshitinakanit aimun 7

1. Nutim anitshenat innuat minakanuat tshetshi innuiht, tshetshi tipenitahk uiauaua kie umitunenitshikanuaua, apu tshi tshipauakaniht kie nakatuapamakanuat ashit.
2. Nutim anitshenat innuat kanuenitamuut, e mamuituht, tshetshi eka tshipauakaniht kie tshetshi tshiam innuiht mak nakatuapamakaniht nenu tipan eshinnuiht mak apu tshika ut nipaikaniht kie ma matshi-tutuakaniht, kie ashit apu tshika tshi aikamiakaniht tshetshi patshitinaht innu-auassa nete ait, tshetshi minaht kutaka auennua.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 8

1. Anitshenat nutim innuat mamu ka taht kie ma ka peikussiht, apu tshika tshi aikamiakaniht tshetshi mishkutunahk eshinnuiht kie tshetshi pikunakanit utinnu-aitunuaua.
2. Anitshenat tshishe-utshimauat aieshkushtauat nenu tshe aitatusseht kie tshe ishi-ueueshtaht nenua ishinakuanniti :
  - a) Kassinu tshekuan etutakanit tshetshi utinakannit nutim innuat kuishk^u ka innuiht miam innu tipan ka nishtuapamakanit, kie ma tshetshi eka minakaniht eshi-tapueienitahk tshekuannu anite utinnu-aitunuauat kie eshi-nishtuapamitishuht ;
  - b) Kassinu tshekuan etutakanit tshetshi utinakanniti utassiuaua, unatau-assiuaua, kie eshi-takuannit anite utassiat ;
  - c) Kassinu anitshenat innuat ui aikam ait itishuakaniht tshetshi pikunakanit kie ma matshi-tutakannit nenu peik^u utipenitamunuau nenua nutim etatiniti ;

-
- d) Kassinu eshinakuannit nenu auen ua utinakannit ka ishinniut kie ma ua aikamiakaniht tshetshi ait ishinniut ;
- e) Kassinu tshekuannu etutakannit tshetshi uinuau nanutshikuakaniht kie tshetshi uakaienimakaniht tanite ait ishinniut kie ma shitshimunanu tshetshi tutuakaniht nenu.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 9

Anitshenat kassinu innuat, mamu epiht kie ma e peikussiht, tapuetakannu tshetshi taht nete innu-assit kie ma tshetshi tapishiniht anite innua etaniti, miam nakana ka aitananunit nete innu-assit kie nete innua etanniti. Nasht apu tshika ut ui ukaienimakaniht nenu tutakau.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 10

Anitshenat nutim innuat etashiht, apu tshika tshi aikam utinakaniht nete etaht assit kie ma unatau-assiat. Apu tshika ut tshi kau ueuetanakaniht eka pitama tapuetahk – patshitinakaui eka e ushkuish-tuakaniht kie e tshissenitahk tshekuannu etutahk – anitshenat innuat mak tshipa ui minuau nenu tsheshi-tshishikuakaniht kie kuishk^u tshika ui tutuakanuat kie, menupaniti, tshipa ui tshiuemannu nenu.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 11

1. Anitshenat nutim innuat tapuetakanuat tshetshi aitatusseht miam nakana ka aitiht shashish, tshetshi kau nukutaht nenu ka aitiht, ka innu-aitiht. Tapuetakannu tshetshi kanuenitahk, tshishpeuatahk kie itatusseht miam nana ka aitiht ueshkat, anutshish e aitatusseht kie nete nikan tshe ishinakuannit utinnu-aitunuau. Mate miam nenua tekuanniti anite ka mishkakanniti tshekuana ueshkat, ka aitapashtaht kie ka ut tshi takuannit utipatshimunuau, utashpikuashunuau, unashinataikanuaua mak tshekuannu ka unashinataikau, nenu nakana ka aitiht, ka aitatusseht, eshi-kanuenitashuht akunikanit kie e uapatanieueht tshekuannu mak eshi-mashinaitsheht.
2. Anitshenat Tshishe-utshimauat tshika ui tshishikashuat nenu eshinakutaht – tshipa tshi ishinakuannu tshetshi nutim kau minakaniht – tshika uitshikuat nenua nutim innua tan tshe aishinaku-taht utatushkanuau. Nemenu tshitapatakanniti

eshi-kanuenitashuht anite utaitapashtaanuat, utshissenitamunuat, eshi-aiamiaht kie eshi-tapueienitahk tshekuannu, ka utinakannit nasht eka kukuetshimakaniht, ka patshitinahk kie ka tshissenitahk tshekuannu etutahk, kie ma eka nashatakanniti nenu utakuaikanuaua kie e aitiht anite utinniunuat.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 12

1. Anitshenat nutim innuat tapuetakannu tshetshi uapatanieueht, tshetshi aitatusseht, tshetshi nukutaht kie tshishkutamatsheht nenu utinnu-aitunuaua, ka aitatusseht nakana, eshi-aiamiaht kie eshi-tapueienitahk ; tapuetakannu tshetshi kanuenitahk kie tshishpeuatahk nete mani ka aiamiaht kie ka innu-aitiht mak tshetshi muk^u uinuau anite ituteht ; tapuetakannu tshetshi apashtaht nenua utaitapashtaanuaua kie muk^u ua tutahk katshi apashtatau ; mak tapuetakanuat tshetshi tshiuetaht nenua unikuashkanimuaua.
2. Anitshenat tshishe-utshimauat mineuat nenua utaitapashtaanua kie nenu nikuashkana tshetshi kanuenitaminiti kie ma tshiuetaniti nenu eshi-kanuenitahk tshekuannu, uauitamueuat ashit nenua innua tshetshi kuishk^u ishi-pimuteht kie kuishk^u tutuht innua.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 13

1. Anitshenat innuat tapuetakanuat tshetshi tutahk tshetshi innuimakanit, tshetshi kau apashtaht, mishituepanitahk kie ashu-minaht nenua tshe petuteniti auassa utipatshimunuau, utaimunuau, eshi-aimiht, etenitahk inniunnu, eshi-mashinaitsheht kie nenua umashinaikanuaua, tshetshi naushunahk kie kanuenitahk uinuau tshe ishinikatahk utas-siuaua, assinu kie auenua.
2. Anitshenat Tshishe-utshimauat tshika ui uemut tutamuat tshetshi tshishpeuatamuahk nenu eshi-tapuetakanniti mak tshetshi innua nishtutaminniti kie nishtutuakanniti nete katshishe-utshimauatussenanut, ka ueueshtakannit kie mashinaikana etutakanniti, tshika patshitinamuat ishinakuanniti tshetshi tutahk, tshetshi ashu-uitamatshenanunit kie ma tshika tutamuat tshekuannu tshetshi nishtutakannit.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 14

1. Anitshenat nutim innuat tapuetakannu tshetshi tutahk kie tshetshi tshimataht ukatshishkutamatsheutshuapuaua anite tshe tshishkutamatshenanunit utaimunuau kie tshe nashatakannit nenu eshinnuiht kie utinnu-aitunuaua anite tshishkutamuakanitaui kie ishi-tshishkutamatishutau.
2. Anitshenat nutim innuat, anu anitshenat auassat, tapuetakannu tshetshi tshishkutamakushiht muk^u anite ua tshishkutamakushiht, kie nasht eka ui matshi-tutuakaniht.
3. Anitshenat Tshishe-utshimauat, uauitamupanat ashit nenua nutim innua, tshe ushkuht tshetshi tutahk tshekuannu tshetshi nenua nutim innua, auassa nenua nikan nete ka apiniti upime innu-assit, tshetshi tshishkutamuakanniti, minupanniti mak tshetshi nashatakannit nenu utinnu-aitunuaua kie nenu utaimunuaua.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 15

1. Anitshenat nutim innuat tapuetakannu nenu eshi-tshishkutamuakaniht kie nenu aimunnu tshe patshitinakannit tshetshi minu-nukutakannit anite etenitakushiht, tshetshi nukuanniti utinnu-aitunuaua, ka aitatusseht, utipatshimunuaua mak tshekuannu ka pakushenitahk.
2. Anitshenat Tshishe-utshimauat tutamuat tshekuannu, katshi uitamuataui kie uitshi-atussemataui nutim innua ka takauakaniti, ui itsheuenamuat ka ukatakanniti auenua kie ne ka uinenimakanit auen ait ka ishinakushit mak ui tutamuat tshetshi etatu minupanitanunit, nishtutatunanunit kie tshetshi minu-uitsheutunanuti ashit anitshenat nutim innuat mak kutakat auenitshenat etaht ute assit.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 16

1. Anitshenat nutim innuat tapuetakanuat tshetshi kanuenitahk tauapekaikana mak utaimunuau tshetshi apashtaht atusseuatshetaui kie tshetshi ashit kutaka tauapekaikana tshi apashtaht iapit eka uinuau tepenitahk kie nasht eka upime anakaniht.
2. Tshishe-utshimauat mishta-atusseshtamuat nenua tauapekaikana tekuanniti tshetshi minu-tshika-

nakushiniti eshinnuiht innuat. Anitshenat tshishe-utshimauat, nasht eka pikunahk nenu ka patshitinahk tshetshi aiminanunit, shutshiteieshkueuat tauapekaikana eka ka mishishtiniti tshetshi iapit nukutakannit anite etaht innuat ait eshinnuiht.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 17

1. Innuat ka ishi-uinakanit, eka mitshetiht auenitshenat kie ma mamu anite ka apiht assit, tapuetakanuat tshetshi atusseht miam nete ka ishi-ueuetashuatakannit nete takuaikanit ka atussenanut nete mishue assit kie ma anite pessish utenat tekuannit atushkannu.
2. Tshishe-utshimauat tshipa ui, tshi kukuetshimataui kie uitshi-atussemataui nutim innua, tutamuat tshekuannu tshetshi tshishpeuatakanniti innu-auassa tshetshi eka shuniatsheuatshenanuht anitshenat auassat, tshetshi eka tutuakaniht tshetshi atusseht kueshtikuannit kie tshe tutuakaniht tshetshi eka tshishkutamuakaniht, tshe tutakuht tshetshi akushiht kie ma eka tshe nitautshiht uiauat, ushtikuannu, eshi-aimiaht kie ma eshinnuiht, tanite apu mishta-shutshishiht kie mishta-apatannu tshetshi tshishkutamuakaniht tshetshi aitutatishuht aishkat.
3. Anitshenat innuat apu tapuetakannit tshetshi aikam atusseuiakaniht anite eka tshe ishpitenimakanit, tshetshi natamik^u tshekuannu tutahk kie tshetshi eka minu-tshishikuakaniht.

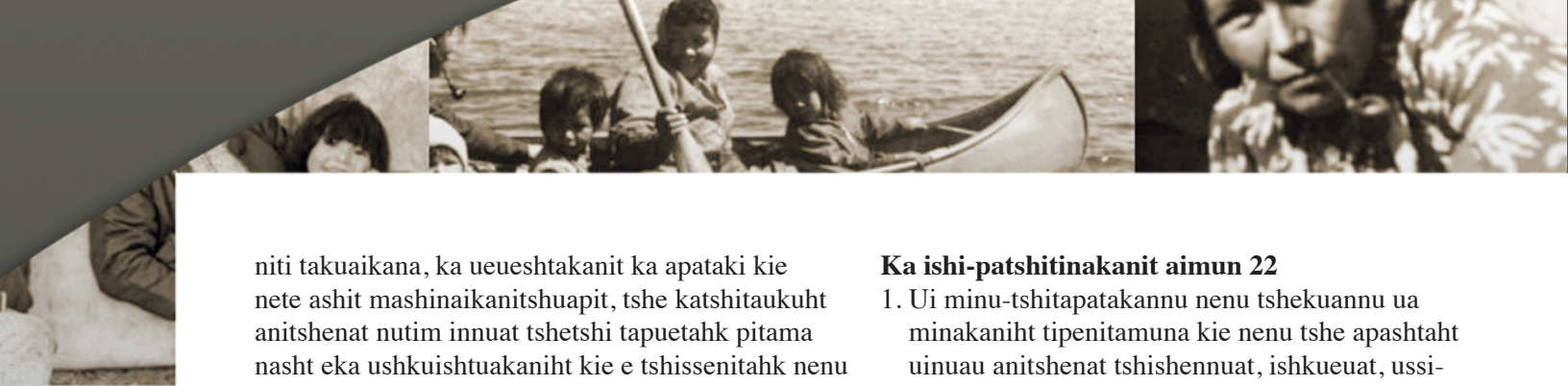
Ka ishi-patshitinakanit aimun 18

Anitshenat nutim innuat etashiht ishinakuannu tshetshi taht anite uetinakannit aimunnu e takaikanniti utipenitamunuaua, tshe natshi-uitaminniti nenua ka tshimanaht nenu uinuau ka naushunahk tshekuannu tshe uauitakannit miam uinuau ka ishi-pimuteht nete etaht kie ashit tshetshi kanuenitahk kie mishituepanitahk nenua umashinaikanitshuapuaua anite ka utinakannit aimunnu.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 19

Tshishe-utshimauat mamuituat kie uitshiaushiat eshpishiht ashit nenua nutim innua etashinniti – anite umashinaikanitshuapuaua kenuenitahk – eshk^u eka utinahk kie atusseuatsheht nenua ka utinaka-

niti takuaikana, ka ueeshtakanit ka apataki kie nete ashit mashinaikanitshuapit, tshe katshitaukuht anitshenat nutim innuat tshetshi tapuetahk pitama nasht eka ushkuishtuakaniht kie e tshissenitahk nenu tshekuannu etutahk.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 20

1. Anitshenat nutim innuat tapuetakannu tshetshi kanuenitahk kie mishituepanitaht nenu eshitakuaimatishuht anite tshishe-utshimau mashinaikanitshuapa kenuenitahk kie nenua kutaka atusseutshuapa anite tshe uitshiakaniht innuat, tapuetakannu tshetshi uinuau ashमितishuht kie aitutatishuht mak tshetshi eka tshekuannu natshishkakuht e aitatussetau miam nakana shashish ka aitiht kie kutakanu tshekuannu.
2. Anitshenat nutim innuat eka kanuenitakaui nenu tshetshi aitutatishuht kie ma tshetshi ashमितishuht, tshika minakanuat tshekuannu tshetshi tshishikuakaniht nenu eka katshi itatushkasuht, tshetshi kuishk^u aituakaniht.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 21

1. Anitshenat nutim innuat tapuetuakanuat, nasht eka upime anakaniht kie uakatakaniht, tshetshi minutaht nenu eshi-kanuenitahk atusseuna tshe ut tshi shuniatsheht kie nenu minupannit eshinniht, nete itetshe tshishkutamatunit, atushkana tekuaki kie anite tsheshkutamatunanut kie anite mashkutunahk utatusseunuaua auenitshenat, anite mitshuapa, e minutakanit tshekuan, anite ka natukuikaniht auen kie auen ka uitshiakaniht, ka ashamakanit.
2. Tshishe-utshimauat tutamuat tshekuannu menuanit mak ashit, muk^u tshe ishi-minupannit, tshekuannu ka mashkatenitakuannit tshetshi etatu minuanit nenu eshpannit anite atusseuna tekuaki tshetshi pitukatakanit anite shuniau mak e uitshiakaniht anitshenat nutim innuat anite etaht. Tshika minu-tshitapatakannua nenua utipenitamunuaua kie nenu ua apashtaht anitshenat tshishennuat, ishkuueuat, ussinitshishuat kie ishkuessissat, auassat mak anitshenat innuat ka massishiht.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 22

1. Ui minu-tshitapatakannu nenu tshekuannu ua minakaniht tipenitamuna kie nenu tshe apashtaht uinuau anitshenat tshishennuat, ishkuueuat, ussinitshishuat mak ishkuessissat, auassat kie anitshenat innuat ka massishiht nenu e nashatakanniti etashtenit anite mashinaikanit ka utinakannit aimunnu.
2. Tshishe-utshimauat tutamuat tshekuannu, ashit nenua nutim innua uitshikuat, tshetshi anitshenat ishkuueuat mak innu-auassat minu-tshishpeuatakanit, tshetshi eka mashikuakaniht kie manenimakaniht mak nasht tapuetatishunanu tshetshi eka nita ishinakuak.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 23

Anitshenat nutim innuat tapuetuakanuat tshetshi aieshkushtaht kie nikan ashtaht tshekuannu ua mishitaht kie nukutaht. Nemenu mate, tshipa tshi uitshiaushiat e mishta-atusseshtakannit kie tshimatakannit tshe ishinakuannit anite auen ka natukuikaniht, mitshuapa tshe tshimatakaniht kie kutaka atusseuna tshe tutakaniti tshetshi pitutepanit atusseun tshe shuniatshenanut mak ashit anite tshe uauitshiakaniht innuat, mak, minupaniti tshetshi ishinakuak, tshetshi uinuau atusseshtahk nenua nete utatusseutshuapuat tekuanniti.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 24

1. Anitshenat nutim innuat tapuetakannu tshetshi kanuenitahk unutshimiu-natukunimuaua mak tapuetakannu tshetshi natukuitishuht, tshetshi kanuenitahk nenua innu-natukuna, aueshisha kie e ashiniunit tshekuannu ka mishta-apatannit. Tapuetuakanuat ashit tshetshi ituteht, nasht eka natshishkuakaniht, nete ui uitshikushitaui kie ma natukuikushitaui muk^u eshi-takuanniti.
2. Anitshenat nutim innuat tapuetuakanuat, kuishk^u itutuakaniht, tshetshi minuiniiht uiauat kie umitunenitshikanuat. Tshishe-utshimauat tshika tutamuat tshetshi minupannit nenu, tshetshi nasht uemut minupannit nenu etatussenanunit.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 25

Anitshenat nutim innuat mamu ka taht, tapuetuakanuat tshetshi kanuenitahk kie shutshikapautahk nenu utapueienitamunuaua anite tekuaniti assit, unatau-assiuat, nete nipit kie unipekut kie kutakanu tshekuannu tepenitahk anite nakana etaht kie ka ituteht shashish mak tshetshi uinuau nenua kanuenitamuat tshetshi minaht nenua aianishkat auassa tshe petuteniti.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 26

1. Anitshenat nutim innuat etashiht tapuetuakanuat nenua assia nenua kenuenitahk kie etaht mani miam nana ueshkat ka aitiht kie ma anite assit ka natauht kie ma ka aiaht, unatau-assiuaua kie eshi-takuannit anite tshekuannu tshetshi tipenitahk.
2. Anitshenat nutim innuat tapuetuakanuat tshetshi kanuenitahk, apashtaht kie tshetshi minaunakutaht nenua assia, unatau-assiuau mak eshi-takuannit anite tshekuannu, nenua kenuenitahk mak nenua ka aiaht tanite uinuau nenua tipenitamuat mak tauat anite kie nakana anite tapanat.
3. Tshishe-utshimauat nishtuapatamueuat kie tshishpeuatamueuat nenua utassinua, unatau-assinua mak eshi-takuannit anite tshekuannu. Nenu neshtuapatakannit, ishpenitakannu nenu ka aitiht mani, shashish nete utat mak uinuau nenu shash ka tipenitahk anitshenat innuat ka uinakanuti.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 27

Tshishe-utshimauat tshika natu-tshissenimeuat innua etenitaminniti, tshe tutahk kie nashatahk atusseunnu kuishk^u eshinakuannit kie tipan tekuaniti, eka aenua muk^u peikutau tshe katshitaukunniti, e tshikanakuannit mak tshe tshitapatahk nenua takuaikana tekuaniti, nenua innua ka aitinuti, ka aitatusseniti ueshkat mak shash nete utaht ka tipenitaminniti nutim nenua innua, tshetshi nishtuapatamueuat nenua innua utipenitamunnua nenua e tshitapatakanniti utassiuaua, unatau-assiuaua mak eshi-takuannit anite tshekuannu mak nenua shash tepenitahk, anite shash etuteht kie ma shash katshi taht anite assit mak tshetshi tshissenitakanniti eshinakuanniti nenua utipenitamunuaua. Anitshenat nutim innuat tshika tapuetuakanuat tshetshi taht nenu atussenanuti, tutakaniti nenu atusseunnu.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 28

1. Anitshenat nutim innuat ishinakuannu tshetshi tshishikuannit nenu ka aitutuakanniht, neme mate, e tshitapatakannit eshinakuak, tshetshi minakanniht kau tshekuannu ka utinakannit, kuishk^u eshinakuannit miam nenua utassiuaua, unatau-assiuaua mak eshi-takuannit anite tshekuannu, shashish ka kanuenitahk mak anite mani ka taht kie ka apashtaht kie ka utinakanniti, ka mashkamakanniht, ka apinanunit anite, ka pikunikanniti kie ka matshi-tutakanniti, nasht eka tapuetahk nenu tshetshi tutakannit, ka patshitinahk kie e tshissenitahk nenu e aitatussenanunit.
2. Muk^u uinuau itenitakui anitshenat nutim innuat kiatshitaukuht nenu, uinuau issishuetaui nasht eka ushkuishtuakanniht, tshika ishi-tshishikuakanuat assinu, natau-assia kie eshi-takuannit anite tshekuannu assit, nenu menuanit, eshpishaniti kie eshinakuannit anite ka ueueshtakannit kie ma tshika minakanuat shunianu kie ma kutakanu tshika ishi-tshishikuakanuat.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 29

1. Anitshenat nutim innuat ishinakuannu tshetshi tshishpeuatakannit kie nakatuapatakannit assinu anite etaht mak nenu eshi-nitautshitakannit anite assit kie unatau-assiuauat mak eshi-takuannit anite tshekuannu. Nenu eshinakuannit, Tshishe-utshimauat tshimatauat kie tutamuat atusseuna tshetshi uitshiakanniti nutim innua, nasht eka upime anakanniht.
2. Tshishe-utshimauat tutamuat tshekuannu tshetshi eka kueshtikuannit tshekuannu eshtakannit anite innuat utassiuat, nete unatau-assiuat nasht eka pitama tapuetahk anitshenat innuat kie eka ushkuishtuakanniht mak e tshissenitahk tan eshikushtikuannit nenu tshekuannu.
3. Tshishe-utshimauat utinamuat ashit, tshekuannu ua apashtakannit, tshetshi tutakannit nenu atusseunnu tshe nakatuapatakannit, mak tshe uauitamuakanniht kie tshe natukuiakanniht nutim innuat matshi-tutakutau nenu matshi-natukuna, uinuau nenua ka tutahk, tshika ui tutakanu ne atusseun.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 30

1. Apu tshika tshi anite natupannanut innuat utas-siuat, unatau-assiuat, patush mishta-ishpanit anite tshekuan kie ma ishinakuak tshetshi tutakanit ne tshekuan kie ma uinuau tapuetahk anitshenat innuat tshetshi aitatussenanunit nasht eka ushkuish-tuakaniht kie ma eka uinuau natuenitahk tshetshi natupannanunit anite etaht.
2. Tshishe-utshimauat tshika natshi-aimieuat nenua nutim innua ka takauakanniti, tshika nakatuapata-muat tan tshe ishi-natu-tshissenimaht mak nenua ukupaniemuaua tshika tutaminua atusseunnu, eshk^u eka apashtakanniti utassiuaua, unatau-assiuaua tshetshi natupannanunit.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 31

1. Anitshenat innuat tapuetuakanuat tshetshi kanuenitahk, aiatah, tshishpeutahk kie mishituepanitahk nenu eshi-kanuenitashuht anite utinnu-aitunuat, ka ishi-nishtuapatahk nete pet utat kie eshi-uapataniueht utshiashi-innu-aitunnuaua mak tan ka ishinakuanniti utshissenitamunuaua, utatusseuakanuaua mak utaitunuaua, nenua ashit utinnimuaua mak eshi-tshinuetaht, eshi-patshitinaht, unatukunimuaua, eshi-nishtuapamaht aeshisha kie eshi-nitautshinnit anite tshekuannu, utipatshimunuaua, umashinaikanuaua, eshi-minuashitaht tshekuannu, eshi-metueht kie nete iapit shashish mak upeshaikanuaua mak unashinataikanuaua. Tapuetuakanuat iapit tshetshi kanuenitahk, aiatah, tshishpeutahk kie mishituepanitahk nenu eshi-tshissenitahk anite mamu etaht nenu innu-aitunnu kenuenitahk, tshissenitamunnu kie ka innu-aitiht, ka pet nakatamakuht utanishkutanuaua.
2. Nishtutatananu ashit nutim innuat ka taht mamu, anitshenat Tshishe-utshimauat tutamuat tshekuanu tshetshi nishtuapatamuahk utipenitamunnu kie tshetshi tshishpeutamuahk nenu utatusseunnu.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 32

1. Anitshenat nutim innuat mamu ka taht tapuetuakanuat tshetshi uinuau tshissenitahk tan tshe ishinakutaht nenu nikan tshe ashtaht tshetshi nukutaht kie apashtaht nenu assinu, unatau-assiuaua mak kutakanu tshekuannu tekuannit anite assit.
2. Tshishe-utshimauat nateuat nenua nutim innua mamu ka taniti, nenua ka katshitauakanniti mak minu-uitshi-atussemeuat nete uinuau kenuenitahk utatusseutshuapuaua tshetshi tapuetakuht nasht eka natshishkakunniti tshekuannu kie e tshissenitaminniti tshekuannu e tutaminniti. Natuenitamuat tshetshi tapuetaminniti nenu eshk^u eka tshekuannu tutakannit nete utassinit, unatau-assinit kie kutakanu tshekuannu eshi-takuannit anite assit, miam e minunakutakannit nenu eshi-takuannit anite, e apashtakannit assinu kie ma unatau-assiuaua mak eshi-takuannit anite tshekuannu, ashininu, nipinu kie ma kutakanu.
3. Tshishe-utshimauat aieshkushtauat tshe ishiminu-tshishikuahk kie tshe ui ueeshtaht nasht tshetshi eka papeshuk^u tutakannit nenu tshe aitatussenanunit mak atusseshtamuat tshetshi eka mishta-katshitaikannit nemenu assinu, tshetshi eka matshi-tutakanit iapit nete ua mishituepanitakanit atusseun tshetshi pitutepanit anite shuniau, anite eshinniunanut, innu-aitun tekuak kie eshi-aiamiananut.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 33

1. Anitshenat nutim innuat tapuetuakanuat tshetshi uinuau tshissenitahk tan tshe ishinnuht kie ma tanite tshe tapishiniht, miam nenu eshinakuannit utinnu-aitunnuau, apu tshika ut pikunikanniti innuat utipenitamunuaua ka minakaniht tshetshi katshitinahk, papeik^u etashiht anite assit epiht, nenua tshishe-utshimaua eshinniuniti.
2. Anitshenat innuat tapuetuakanuat tshetshi uinuau tshissenitahk tan tshe ishinakutaht utatusseutshuapuaua mak tshetshi uinuau naushu-naht auenua anite tshe tanniti, uinuau nenu tshika tshissenitamuat tshe ishi-pimuteht.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 34

Anitshenat nutim innuat tapuetakannu tshetshi minu-uauitahk, tshetshi mishituepanitaht kie kanuenitahk utatusseutshuapuaua mak nenu etenitakushiht, ka aitiht, eshi-tapueienitahk, utinnu-aitunuaua, eshi-pimuteht kie aitatusseht mak takuanikau, utakuai-kanuaua kie ka ueueshtakannit, muk^u tshika ui nashatakanua neni takuaikana tshatapatakaniti innu utipenitamun nete tekuaki mishue eshpishat assi.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 35

Anitshenat nutim innuat tapuetakanuat tshetshi uinuau uitahk tan tshe ishi-uetashumitishunniti auenua nete utinnu-assiuat.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 36

1. Anitshenat nutim innuat mamu ka taht, nete ka apiht tatipan assia tekuanniti, minakanuat tshetshi minu-uitsheutuht kie tshetshi tshi mishituepanitaht nenu iapit, tipan epiht, neshtuapamituht, e minu-uitsheuakanishtatuht mak e uitshi-atussemituht mamu anite epiht mak ashit kutaka innua, nete aitatussetau miam nenu e aiमितau, innu-aitunnu tekuanniti, katshishe-utshimau-atussenanunit, shunianu e pitutepanitakannit anite assit mak eshinniunanunit.
2. Tshishe-utshimauat utinamuat aimunnu, katshi uitamuataui kie uitshi-atussemataui nutim innua mamu etaniti, tshetshi minupannit kie tutakannit nenu tshekuannu ka minakanniti innua tshetshi tutaminniti.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 37

1. Anitshenat nutim innuat mamu ka taht tapuetakannu nenua ka nishtutatuht ashit nenua tshishe-utshimaua kie ma nenua ka mishkuta-pishtuakanniti, tshetshi nishtuapatakannit nenua mashinaikana mak tshetshi apashtakaniti mak ashit anitshenat tshishe-utshimauat tshetshi nashatahk etashteniti kie ishpitenitahk nenua nishtutatauna, tapuetatuna kie kutaka ka ishi-ueueshtakanit nete pet utat kie nenua ka minu-tutakanniti.
2. Nasht apu takuak ute mashinaikanit eshi-mashinatet tshetshi ait ishi-nishtutakannit, tshetshi atshunakanniti kie ma eka tapuetakaniti innuat utipenitamunuaua ka mashinateniti nete nishtutanut, tapuetanut kie ma ait ka ishi-ueueshtakanit nete pet utat kie nenua ka minu-tutakanniti.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 38

Tshishe-utshimauat utinamuat, katshi kukuetshimataui kie uitshi-atussemataui nutim innua, tshekuannu tshe tutahk, iapit ne ka ueueshtakanit atusseun, tshetshi tutahk nenu ua nashatahk anite etashtenit mashinaikanit.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 39

Anitshenat nutim innuat tapuetakannu tshetshi uitshiakaniht anite shuniat kie ait tshekuannu ua apashtataui, nenua tshishe-utshimaua tshipa uitshikuat kie ashit nete ka uauitshitunanunit mishue assi eshpishat, tshetshi minuenitahk nenu kenuenitahk tipenitamuna, ka mashinateniti ute mashinaikanit.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 40

Anitshenat innuat ishinakuannu tshetshi kuishk^u tutuakaniht kie tepitau tshekuannu minakaniht mate nenu ueueshtakanniti eka minupanniti kie ma eka nishtutatutau ashit tshishe-utshimaua kie kutaka auenua mak tshika ui uipat utinakanu aimun. Tshika ui takuannu tshe natahk tshekuannu tshe tshishpeuatiht eka kuishk^u tutuakaniti innu kie ma nutim innuat mamu ka taht. Kassinu aimun uetinakaniti, tshika ui tshitapatakannu innuat ka aitiht, ka aitatusseht ueshkat kie nenua utakuai-kanuaua nete ka ueueshtakannit kenuenitahk anitshenat innuat, ka takaukuht nenu tshekuannu mak neni ashit tshika ui nakatuapatakanua tipenitamuna anite nutim assi eshpishat, innu ka kanuenitak tipenitamuna.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 41

Neni atusseutshuapa kie neni mashinaikanitshuapa ka mataunakuaki nete tiapitiki eshinikatet *Nations Unies* mak kutaka tshishe-utshimautshuapa mishue ka takuaki mishta-uitshiuaua tshetshi tutakanit ne atusseun ka mashinatet anite mashinaikan ka nishtutatunanut, tshetshi mamuitunanut mate tshetshi mamu uitshitunanut anite shuniat mak anite atusseunit. Tshika ui tshekuan nikan ashtakanu tshetshi taht anitshenat innuat aimuatakannit tshekuannu ka takaukuht.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 42

Ne mashinaikanitshuap eshinikatakanit *Organisation des Nations Unies*, eshi-tapishinit, ne mate e takuannit anite uiauitakanniti innuat tshekuannu tiakaukuht, neni atusseutshuapa tekuaki anite innuat etusseshtuakaniht nete mishue assit mak ashit Tshishe-utshimauat ishpitenitamunnu nashatamuat tshetshi kassinu tshekuannu etashtenit anite mashinaikanit tutakannit mak ashit tshitapatamuat tshetshi tutakannit kie minutakannit.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 43

Apu mishta-mishati nemeni tipenitamuna eshpish nishtuapatakaniti ute mashinaikanit neni kie mishtapatana tshetshi inniunanut, tshetshi minuenimunanut kie minuatahk, e innuht anitshenat nutim innuat etashiht nutim eshpishat ume assi.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 44

Kassinu neni tipenitamuna ka ishpish uitakaniti ute mashinaikanit, kassinu neni tapuetatishunaua, tapishkut kie ishi-katshitaukuat kassinu anitshenat ka innuht, napeuat kie ishkuuat.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 45

Apu takuak ute etashtet mashinaikanit ka aissishueht utshimauat ka mamuituht, ait tshetshi ishi-uitakanit, tshetshi atshunakanniti kie ma itsheuanakanniti utipenitamunuaua anishenat nutim innuat mamu ka taht, nenua tipenitamuna shash kenuenitahk kie ma tshe minakaniht nete aishkat.

Ka ishi-patshitinakanit aimun 46

1. Apu takuak ute etashtet mashinaikanit ka aissishueht utshimauat ka mamuituht, ait tshetshi ishi-uitakanit, ne Tshishe-utshimau, innuat mamu ka taht, mamuitun kie ma auen tshetshi kanuenitak tipenitamunnu tshetshi aitatusset kie ma tshetshi tutak tshekuannu eka nashatak nenu etashtenit nete Takuaikanit, nenua utshimaua mamu ka tanniti, apu tshika tshi itenimakanit miam tapuetakanit tshetshi tutakanit kie ma shitshimunanut tshetshi tshekuan tutakanit tshe pikunakanit kie ma atshunakanit, apishish kie ma nutim, ne eshinakuak assi kie ma eshi-takuaimunanut nete tshishe-utshimau tshemashut kie tipan etat.
2. Nete tshe aitatussenanut anite tipenitamuna meshinateti nete mashinaikanit ka patshitinahk utaimunnuau utshimauat, nenu eshi-tipenitak innu mak innu tekuaniti utipenitamuna kassinu ishpitenitakanua. Ume tshe aitatusseuatshenananut ne eshi-tipenitakanit, anite meshinateti mashinaikanit, utshimauat ka patshitinahk utaimunuau, nete muk^u tshiam apu tshi shaputueshkakaniti takuaikana mak nashatakannua anite mishue assit etutakanniti innuat utipenitamunuaua. Anite eka tiapuetakanit tshetshi ishinakuak, apu tshika ut uakatakanit auen mak tshika itapashtakanu ne tshetshi nishtuapatakaniti kie ishpitenitakaniti neni tipenitamuna mak nenu eshi-kanuenitak tshekuannu auen kie tshika ui minuenitamiankanu anite eshi-nashauakanit nete etat utassit kie kuishk^u ka tutuakanit.
3. Ne tshekuan etashtet ute mashinaikanit anite ka patshitinahk utaimunuau utshimauat tshika ishi-utinakanua miam eshinakuak nete ka ueueshtakanit, kuishk^u auen ka ui tutuakanit, anite eshipitenitakaniti innu utipenitamuna, tepitau etutuakanit auen, eka ukaienimakanit, e minu-takuaimatakanit kie minu-tutuakanit.

2) natshi-uapatamuk^u neme tapuetatun 2200 A (XXI), ka anishkushtet.

3 A/CONF.157/24 (Part I), chap. III.

4 Tapuetatun 217 A (III).

INSTITUT

Tshakapesh

1034, avenue Brochu, Sept-Iles (Québec) G4R 2Z1

Tél. : 418 968 4424, Sans frais : 1 800 391 4424, Téléc. : 418 968 1841

Traduction innue : Yvette Mollen

Conception graphique et mise en page : Arsène Awashish